

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-V Examination: March/April-2023**Economics (Optional) Paper-VIII****ECOO8: Economics of Development****Day and Date: Friday, 12/05/2023****Total Marks: 60****Time: 1.00 PM To 3.00 PM****Instructions:**

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 ----- is one of the factor of manmade production.
A) Capital B) Plant C) Air D) Water
- 2 ----- is the 1st rank of industrial sector company in India.
A) State Bank of India B) Tata Motors C) Reliance Industries D) Tata steel
- 3 Indian Industries needs ----- remedies to stay in competition with foreign industries.
A) Reducing labor costs B) Accepting of new technology C) Improving product quality and quality D) All of the above
- 4 The growth rate of national income is equal to -----
A) Investment ratio/capital-output ratio B) Capital-output ratio/investment ratio C) National income D) Percentage of growth of population
- 5 The concept of “demonstration effect” was coined by-----
A) Joan Robinson B) James Duesenberry C) J.M. Keynes D) J.K. Galbraith
- 6 ----- stage is one of the most important stages of economic growth.
A) Traditional stage B) Transitional stage C) Take off stage D) Maturity stage
- 7 According to -----, achieving the indivisibility of demand, interdependent industries should be started at the same time.
A) Rostows B) Harshman C) Singer D) Rodan
- 8 According to -----, due to backwash and spread effects action and reaction, backward region remains backward.
A) Prof. Myrdal B) Keynes C) Lewis D) Marshall
- 9 For the explanation of inequality in his theory, Myrdal was used the basic ideas of.....
A) Regional Inequalities B) International Inequalities C) Vicious circle' D) All of these
- 10 Ricardo explained contrast relationship between ----- and wage.
A) Labour B) Profit C) Rent D) Interest
- 11 ----- inequality is essential for development.
A) Capital B) Investment C) Saving D) All of these

- 12 The importance of capital formation is -----.
- A) Increase in Employment B) Laying the foundation for development C) Technological development
D) All of the above
- 13 Which of the following is indicator an objective of monetary policy
- A) To reduce government expenditure B) To increase rate of investment C) Price stability D) None of the above
- 14 The scientific concept of human capital investment was presented by -----.
- A) Prof. Sultz B) Keynes C) Adam Smith D) Karl Marks
- 15 -----is main media of technology.
- A) Foreign investment B) Internet C) Books D) All of the above

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

- 1 Distinction between economic growth and development
- 2 Indirect measures Role of State in Economic Development
- 3 Balanced Growth
- 4 Types of technical research

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

- 1 State the factor affecting economic development.
- 2 Describe the critical evaluation of Rostow's development of theory.
- 3 Describe the factors of Human capital development .
- 4 State the internal and external sources of capital formation

Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).

15

- 1 Explain the characteristics underdeveloped economy
- 2 Discuss the Ricardian theory of economic development

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 मनुष्यनिर्मित उत्पादनाचा एक घटक म्हणजे-----
अ) भांडवल ब) वनस्पती क) हवा ड) पाणी
- 2 ----- हि भारतातील औद्योगिक क्षेत्रातील पहिल्या क्रमांकाची कंपनी आहे.
अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ब) टाटा मोटर्स क) रिलायन्स इंडस्ट्रीज ड) टाटा स्टील
- 3 भारतीय उद्योगांना विदेशी उद्योगांबरोबरच्यास्पर्धेत टिकून राहाण्यासाठी ----- उपाय योजना करणे अनिवार्य आहे.
अ) श्रम खर्चात कपात करणे ब) नवीन तंत्रज्ञाचा स्वीकार क) उत्पादनाची गुणवत्ता व दर्जा सुधारणे ड) वरील पैकी सर्व

- 4 राष्ट्रीय उत्पन्नाचा विकास दर हा ----- च्या समान असतो.
अ) गुंतवणूक प्रमाण / भांडवल उत्पादन प्रमाण ब) भांडवल उत्पादन प्रमाण /गुंतवणूक प्रमाण क) राष्ट्रीय उत्पन्न ड) लोकसंख्यावाढीचे शेकडा प्रमाण
- 5 प्रदर्शनकारी परिणाम हि संकल्पना ----- यांनी स्पष्ट केली.
अ) जॉन रॉबिन्सन ब) जेम्स ड्यूसेनबेरी क) जे.एम.केन्स ड) जे.के.गल्ब्रीथ
- 6 ----- हि अवस्था आर्थिक वाढीच्या अवस्थांमधील एक महत्वाची अवस्था आहे.
अ) पारंपारिक अवस्था ब) उड्डाणपूर्व अवस्था क) उड्डाण अवस्था ड) परिपक्व अवस्था
- 7 -----च्या मते मागणीची अविभाज्यता प्राप्त करण्यासाठी एकाच वेळेस परस्परावलंबी उद्योग सुरु केले पाहिजेत.
अ) रोस्टो ब) हर्षमन क) सिंगर ड) रोडान
- 8 ----- च्या मते विस्तारक व प्रतिसारक परिणामाच्या क्रिया –प्रतिक्रियांमुळे मागास विभाग मागासलेलाच राहतो.
अ) प्रा. मिर्डाल ब) केन्स क) लेविस ड)मार्शल
- 9 मिर्डालने आपल्या सिद्धांतात विषमतेच्या स्पष्टीकरणासाठी. .... कल्पनांचा आधार घेतला.
अ) प्रादेशिक विषमता ब) अंतराष्ट्रीय विषमता क) दारिद्र्याचे दुष्ट चक्र ड) वरील सर्व
- 10 रिकार्डोने ----- व वेतन यामध्ये व्यस्त संबंध स्पष्ट केला आहे.
अ) श्रम ब) नफा क) खंड ड) व्याज
- 11 विकासासाठी ----- असमतोलाची आवश्यकता असते.
अ) भांडवल ब) गुंतवणुक क) बचत ड) वरील सर्व
- 12 भांडवलनिर्मितीचे महत्त्व -----आहे.
अ) रोजगार वाढ ब) विकासाचा पाया घालणे क) तांत्रिक विकास ड) यापैकी सर्व
- 13 खालील पैकी मौद्रिक धोरणाच्या उद्दिष्ट्याचे दर्शक आहे.
अ) शासकीय खर्चात कपात ब) गुंतवणूक दारात वाढ क) किंमत स्थिरता ड) वरील पैकी नाही
- 14 सर्वप्रथम मानवी भांडवल गुंतवणूकीची शास्त्रशुध्द -----संकल्पना मांडली.
अ) प्रा. शुल्झ ब) केन्स क) अँडम स्मिथ ड) कार्ल मार्क्स
- 15 हे तंत्रज्ञानाचे प्रमुख प्रसारमाध्यम आहे.
अ) परकीय गुंतवणूक ब) इंटरनेट क) पुस्तके ड) यापैकी सर्व

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 आर्थिक वाढ आणि आर्थिक विकासामधील फरक
- 2 आर्थिक विकासामधील शासनाच्या भूमिकेचे अप्रत्यक्ष उयाय
- 3 समतोल विकास
- 4 तांत्रिक संशोधनाचे प्रकार

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 आर्थिक विकासावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- 2 रोस्टोच्या आर्थिक विकास सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापन विशद करा.
- 3 मानवी भांडवल विकासाचे घटक विशद करा.
- 4 भांडवल निर्मितीचे अंतर्गत आणि बाह्य स्त्रोत सांगा.

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 अविकसित अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 2 रिकार्डोच्या आर्थिक विकासाच्या सिद्धांताची चर्चा करा

*****

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-V Examination: March/April-2023

Economics (Optional) Paper-VIII

ECOO8: Economics of Development

Day and Date: Friday, 12/05/2023

Total Marks: 60

Time: 1.00 PM To 3.00 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 मनुष्यनिर्मित उत्पादनाचा एक घटक म्हणजे-----

अ) भांडवल ब) वनस्पती क) हवा ड) पाणी

Option 1

2 ----- हि भारतातील ओद्योगिक क्षेत्रातील पहिल्या क्रमांकाची कंपनी आहे.

अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ब) टाटा मोटर्स क) रिलायन्स इंडस्ट्रीज ड) टाटा स्टील

Option 3

3 भारतीय उद्योगांना विदेशी उद्योगांबरोबरच्या स्पर्धेत टिकून राहण्यासाठी ----- उपाय योजना करणे अनिवार्य आहे.

अ) श्रम खर्चात कपात करणे ब) नवीन तंत्रज्ञाचा स्वीकार क) उत्पादनाची गुणवत्ता व दर्जा सुधारणे ड) वरील पैकी सर्व

Option 4

4 राष्ट्रीय उत्पन्नाचा विकास दर हा ----- च्या समान असतो.

अ) गुंतवणूक प्रमाण / भांडवल उत्पादन प्रमाण ब) भांडवल उत्पादन प्रमाण / गुंतवणूक प्रमाण क) राष्ट्रीय उत्पन्न ड) लोकसंख्यावाढीचे शेकडा प्रमाण

Option 2

5 प्रदर्शनकारी परिणाम हि संकल्पना ----- यांनी स्पष्ट केली.

अ) जॉन रॉबिन्सन ब) जेम्स ड्यूसेनबेरी क) जे.एम.केन्स ड) जे.के.गल्ब्रीथ

Option 2

6 ----- हि अवस्था आर्थिक वाढीच्या अवस्थांमधील एक महत्वाची अवस्था आहे.

अ) पारंपारिक अवस्था ब) उड्डाणपूर्व अवस्था क) उड्डाण अवस्था ड) परिपक्व अवस्था

Option 3

7 -----च्या मते मागणीची अविभाज्यता प्राप्त करण्यासाठी एकाच वेळेस परस्परावलंबी उद्योग सुरु केले पाहिजेत.

अ) रोस्टो ब) हर्षमन क) सिंगर ड) रोडान

Option 4

8 ----- च्या मते विस्तारक व प्रतिसारक परिणामाच्या क्रिया –प्रतिक्रियांमुळे मागास विभाग मागासलेलाच राहतो.

अ) प्रा. मिर्डाल ब) केन्स क) लेविस ड) मार्शल

Option 1

9 मिर्डालने आपल्या सिद्धांतात विषमतेच्या स्पष्टीकरणासाठी. .... कल्पनांचा आधार घेतला.

अ) प्रादेशिक विषमता ब) अंतराष्ट्रीय विषमता क) दारिद्र्याचे दुष्ट चक्र ड) वरील सर्व

Option 4

10 रिकार्डोने ----- व वेतन यामध्ये व्यस्त संबंध स्पष्ट केला आहे.

अ) श्रम ब) नफा क) खंड ड) व्याज

Option 2

11 विकासासाठी ----- असमतोलाची आवश्यकता असते.

अ) भांडवल ब) गुंतवणूक क) बचत ड) वरील सर्व

Option 4

12 भांडवलनिर्मितीचे महत्त्व -----आहे.

अ) रोजगार वाढ ब) विकासाचा पाया घालणे क) तांत्रिक विकास ड) यापैकी सर्व

Option 4

13 खालील पैकी मौद्रिक धोरणाच्या उद्दिष्ट्याचे दर्शक आहे.

अ) शासकीय खर्चात कपात ब) गुंतवणूक दारात वाढ क) किंमत स्थिरता ड) वरील पैकी नाही

Option 3

14 सर्वप्रथम मानवी भांडवल गुंतवणूकीची शास्त्रशुद्ध -----संकल्पना मांडली.

अ) प्रा. शुल्झ ब) केन्स क) अँडम स्मिथ ड) कार्ल मार्क्स

Option 1

15 हे तंत्रज्ञानाचे प्रमुख प्रसारमाध्यम आहे.

अ) परकीय गुंतवणूक ब) इंटरनेट क) पुस्तके ड) यापैकी सर्व

Option 4

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 आर्थिक वाढ आणि आर्थिक विकासामधील फरक

Ans:

2 आर्थिक विकासामधील शासनाच्या भूमिकेचे अप्रत्यक्ष उयाय

Ans:

3 समतोल विकास

Ans:

4 तांत्रिक संशोधनाचे प्रकार

Ans:

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 आर्थिक विकासावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

Ans:

2 रोस्टोच्या आर्थिक विकास सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापन विशद करा.

Ans:

3 मानवी भांडवल विकासाचे घटक विशद करा.

Ans:

4 भांडवल निर्मितीचे अंतर्गत आणि बाह्य स्त्रोत सांगा.

Ans:

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 अविकसित अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Ans:

2 रिकार्डोच्या आर्थिक विकासाच्या सिद्धांताची चर्चा करा

Ans:

*****